

11. Возрастная и педагогическая психология: Учебник для студентов педагогических институтов / В.В. Давыдов, Т.В. Драгунова, Л.Б. Ительсон / Под ред. А.В. Петровского. – М.: Просвещение, 1979. – 288 с.
12. Гарбузов В.И. Нервные дети: Советы врача. – Л.: Медицина, 1990. – 176 с.
13. Гильбух Ю.З. Психодиагностика в школе. – М.: Знание, 1989. – 80 с.
14. Гончаренко Т. Заняття психолога з малятами. – К.: Шкільний світ, 2005. – 382с.
15. Давыденков С.Н. Неврозы. – Л.: Медицина, 1963. – 163 с.
16. Детская психология: Учебное пособие / Я.Л. Коломинский, Е.А. Панько, А.Н. Белоус и др. – Минск: Университетское, 1988. – 399 с.

Верболович А.Л.,
практичний психолог НВК №7
м. Хмельницького

Використання у професійній діяльності педагога методів ейдетики як засобу формування позитивної навчальної мотивації здобувачів освіти

Навчальна діяльність є провідною діяльністю протягом періоду становлення та самовизначення особистості, і, як і будь-яка інша, вона активується, спрямовується та припиняється мотивацією, яка є її найважливішою складовою. Учитель повинен будувати навчальний процес таким чином, щоб учень отримував задоволення і робота була спрямована не на заучування, а на формування вмінь і навичок, не на експлуатацію інтелекту, а на його розвиток, що сприяє формуванню творчої компетенції дитини. Тому й постала необхідність упровадження технології, яка спрямована на навчання дітей використовувати ресурси уяви та пам'яті; допоможуть учителю в цьому не тільки традиційні, а й інноваційні технології та методики, однією з них є ейдетика.

Ключові слова: мотив, мотивація, класифікація мотивів, навчальна мотивація, ейдетика, мнемотехніка, ейдетизм, асоціація, методи ейдетики.

Всім відомо, що діти приходять в школу з бажанням вчитися. Варто лише згадати першокласників, які з нетерпінням очікують 1 вересня. Проте, досить часто ми спостерігаємо, що дитина втрачає інтерес до навчання. І в цьому варто звинувачувати не лише сім'ю, але й школу та її методи навчання. Що робити вчителю, щоб його урок був не тільки цікавим, а й результативним?

Сьогодні школа повинна формувати в учнів бажання й уміння вчитися, виховувати потреби і здатності до навчання впродовж усього життя. Саме від мотивації залежить переважна частина успіхів в навчанні, саме її становлення з початком навчання обумовлює подальший розвиток особистості як частини суспільства.

По суті жодна ефективна взаємодія з дитиною, підлітком чи юнаком не можлива без врахування особливостей його мотивації. Адже за однаковими діями школярів можуть стояти зовсім різні причини.

Зрозуміло, що навчальна мотивація формується не самостійно і залежить не лише від самого учня, але й в значній мірі – від вчителя. Саме вчитель, система його професійної діяльності є тим каталізатором, який спонукає учня до успішної навчальної діяльності.

Проте, перш ніж розглянути специфіку впливу вчителя на формування позитивної мотивації учіння, спробуємо проаналізувати суть мотивації, її види та особливості прояву в школярів на різних вікових етапах.

Актуалізація проблем мотиваційної сфери різними психологічними школами **Психоаналіз – первинний розробник категорії мотиву.**

З початком формування наукової психології на арену теоретичного дослідження вийшов відомий австрійський психіатр Зигмунд Фрейд, який, виходячи з аналізу психічних хвороб, зумів розробити свою, достатньо узгоджену теорію особистості, в якій суттєве місце приділялося розумінню причин поведінки.

Хоч сучасні критики можуть сказати, що З.Фрейд занадто багато уваги приділяв сексуальному аспекту як в патології, так в нормі життя людини, втім неможливо просто відмахнутися від кардинально нового підходу до людини і особистості в історії психології. Так, якщо відійти від проблеми первинності потягу, то можна побачити дуже чітку картину активації поведінки. З.Фрейд насамперед розглядав психіку як енергетичну систему, яка акумулює «напруження», в якості якого може виступати все, що під тиском механізмів захисту психіки вийшло у сферу несвідомого. Крім того, і усвідомлені потяги створюють «напруження», яке, сумуючись, активує людську поведінку. Внаслідок активних дій людина тим чи іншим чином зменшує напруження, отримуючи задоволення. Таким чином все підпорядковується принципу задоволення/незадоволення, де незадоволення – акумуляція напруження, а задоволення – його редукція. Тому мотиви не зводяться до простого задоволення потреб людини, а виступають як складний сукупний образ багатьох потягів і перепон на шляху їх реалізації.

Також великий інтерес являє собою теорія А. Адлера, учня, а в подальшому і опонента З. Фрейда. Він вважав, що в основі активації поведінки лежить не потяг до задоволення, а властиве кожній людині від народження почуття неповноцінності. Щоб подолати це почуття людина і діє, прагнучи досягти почуття власної гідності, і це почуття, на думку Адлера, є тим, на досягнення чого спрямована будь-яка поведінка [14, с.123-129].

Проблема мотиву в біхевіоризмі та необіхевіоризмі.

Біхевіоризм можна назвати самим об'єктивним напрямком в психології з тим лише застереженням, що багато категорій психології він взагалі не вважав за можливе вивчати. Тому й розробці категорії мотиву як внутрішнього чинника, що активує поведінку, не було надано достатньої уваги. Класична формула біхевіористів $S \rightarrow R$ не залишала місця для будь-якого визначення внутрішніх чинників діяльності. Активація поведінки досліджувалася виключно як похідна від подразників.

Проте, з розвитком конфлікту між біхевіоризмом і паралельними напрямками психології, відбулися зміни в основних поглядах «психології поведінки». На зміну класичним поглядам Уотсона прийшли підкріплені новими експериментами погляди необіхевіористів, яким все-таки довелося ввести у класичну формулу суто внутрішню детермінанту поведінки. Тому поведінка стала пояснюватись як реакція, що опосередкована як зовнішнім подразником, так і внутрішніми властивостями організму.

Трактування мотиву в гуманістичній психології.

В контексті «мотив і гуманістична психологія» насамперед спадає на думку А.Маслоу, як найвідоміший спеціаліст з ієрархії потреб. Гуманістична психологія, під впливом модного на той час екзистенціалізму, зверталась насамперед до здорових особистостей, і своєю первинною задачею бачила не пояснення психічних процесів, а розвиток особистості. Віапри отже один представник гуманістичного напрямку Г.У. Олпорт вважав, що доросла людина є функціонально автономною, незалежною від потреб організму, здебільшого свідомою, високоіндивідуальною. З цієї безумовно ідеалістичної точки зору він вважав, що мотиви у людини тілкі свідомі, причини всіх дій їй зрозумілі, поведінка ретельно спланована, наслідки всіх дій ясні.

Погляди на мотив в когнітивній психології.

Когнітивний напрямок в психології може похвалитись самими складними теоріями, бо всі прибічники цієї школи спиралися на вивчення пізнавальних процесів психіки, і в трактуванні будь-якої категорії опирались на інтелект.

Без всякого сумніву первинним розробником поняття мотиву з точки зору когнітивного напрямку належить Л.Фестингеру. Саме його теорія когнітивного дисонансу стала відправною точкою багатьох досліджень активації поведінки. Під когнітивним дисонансом Фестингер розумів розходження між двома або більше когніціями, які становлять з себе будь-які знання або переконання у самому широкому розумінні цих понять.

Внутрішній світ людини, як вважали всі представники когнітивного напрямку, підпорядкований насамперед чітким законам логіки, і при їх порушенні виникає

дисонанс, що переживається людиною як дискомфорт. Теорія когнітивного дисонансу дозволила в значній мірі пояснювати утворення та зміну мотивів складних видів діяльності.

Розробка категорії мотиву в вітчизняній психології.

Під тиском комуністичної влади вся радянська психологія була переважно зосереджена на вивченні пізнавальних процесів, тому практичних розробок стосовно мотивів в цій галузі майже не було. Виділити можна лише О.М.Леонтьєва, який визначає тільки механізми загального розвитку мотивації людини в її діяльності. За Леонтьєвим мотив – предмети потреби, тому його утворення можливе тільки після визначення предмету задоволення потреби, яке в свою чергу може виникнути тільки внаслідок діяльності. До того ж він стверджує, що з розвитком образу світу, відображенням більшої кількості предметів, пізнанням їх розвиваються і потреби, а відповідно і мотиви. Ще для Леонтьєва характерний різкий поділ мотивів на біологічні і соціально детерміновані, при чому останнім він приділяє значно більше значення і вважає їх домінуючими у поведінці людини [13, с.141]

Погляди А.Н.Леонтьєва на активацію поведінки стосуються в першу чергу загальних уявлень про мотиви, про їх причини і особливості формування, однак не пояснюють механізму їх виникнення і функціонування.

Сутність понять «мотив» та «мотивація».

У сучасній психології термін «мотивація» являє собою більш широке поняття, ніж термін «мотив». Слово «мотивація» використовується у двоякому смислі: воно позначає систему чинників, що детермінують поведінку (сюди входять, зокрема, потреби, мотиви, цілі, наміри, прагнення), та характеристику процесу, що стимулює і підтримує поведінкову активність на певному рівні.

Мотивацію, таким чином, можна визначити як сукупність причин психологічного характеру, що пояснюють поведінку людини, її початок, спрямованість і активність.

Уявлення про мотивацію виникає при спробі пояснення, а не опису поведінки. Це – пошук відповідей на питання типу «чому?», «навіщо?», «з якою метою?», «який сенс?».

Мотив, на відміну від мотивації, – це те, що належить самому суб'єкту поведінки, є її стійкою особистісною властивістю, що зсередини спонукає до певних дій [8, с.218].

З усіх можливих психологічних чинників, що визначають поведінку людини, найбільш важливою є поняття **потреби**. Її викликає стан потреби людини або тварини у певних умовах, яких їм бракує для нормального існування і розвитку. Потреба як стан особистості завжди пов'язана з наявністю в людини почуття незадоволеності, тобто з дефіцитом того, що потрібно організму (особистості).

Друге після потреби зі своїм мотиваційним значенням – поняття мети. **Метою** називають той безпосередньо усвідомлюваний результат, на який у даний момент спрямована дія, пов'язана з діяльністю, що задовольняє актуалізовану потребу. Психологічно метою є той мотиваційно-спонукальний зміст свідомості, що сприймається людиною як безпосередній і найближчий очікуваний результат її діяльності.

Розглянуті мотиваційні утворення – мотиви, потреби і цілі – основні складові мотиваційної сфери людини. Крім мотивів, потреб і цілей, як спонукачі людської поведінки розглядаються також інтереси, завдання, бажання і наміри. Хоча вони і входять у систему мотиваційних чинників, беруть участь у мотивації поведінки, проте виконують в ній не стільки спонукальну, скільки інструментальну роль.

Класифікація мотивів

Зазвичай, людину до діяльності спонукає не один, а кілька мотивів. Кожен із них має різну спонукальну силу. Одні мотиви досить часто актуалізуються і чинять істотний вплив на діяльність людини, інші діють лише при певних обставинах. Розглянемо декілька мотивів, які мають найбільше значення для людини.

Мотив самоствердження. Мотив самоствердження (прагнення утвердити себе в соціумі) пов'язаний з почуттям власної гідності, честолюбством, самолюбством. Людина намагається довести навколишнім, що вона чогось варта, прагне здобути певний статус у суспільстві, хоче, щоб її поважали та цінували. Прагнення до самоствердження, до підвищення свого формального й неформального статусу, до позитивної оцінки своєї

особистості – істотний мотиваційний чинник, який спонукає людину інтенсивно працювати й розвиватися.

Мотив ідентифікації з іншою людиною. Полягає у прагненні бути схожим на героя, кумира, авторитетну особистість (батька, вчителя тощо), є особливо актуальним для дітей і молоді, які намагаються наслідувати інших людей у своїх діях. Ідентифікація з іншою людиною (прагнення бути схожим на неї) зумовлює підвищення енергетичного потенціалу індивіда завдяки символічному «запозиченню» енергії в кумира: з'являються сили, натхнення, бажання працювати і діяти так, як робив це герой (кумир, батько та ін.).

Мотив влади. Мотив влади – прагнення суб'єкта впливати на людей, прагнення зайняти «керівну позицію» у групі (колективі), намагання керувати людьми, визначати і регламентувати їхню діяльність. Дії багатьох людей (наприклад, керівників різних рангів) спонукає мотив влади. Прагнення панувати над іншими людьми й керувати ними – мотив, який спонукає їх долати значні труднощі в діяльності, докладати величезних зусиль у роботі.

Якщо влада в ієрархії мотивів посідає провідне місце, то людина схильна багато працювати не задля саморозвитку або задоволення своїх пізнавальних потреб, а задля здобуття впливу на людей чи колектив.

Процесуально-змістові мотиви. Процесуально-змістові мотиви – це спонукання до активності через зміст і процес діяльності, а не за допомогою зовнішніх чинників (людину приваблює ця діяльність сама по собі, подобається її виконувати, виявляти інтелектуальну чи фізичну активність, цікавить зміст того, що вона робить).

Мотив саморозвитку. Прагнення до саморозвитку, самовдосконалення – важливий мотив, який спонукає нас багато працювати і розвиватися. Розвиток наявний тоді, коли наступний крок уперед дає відчуття сильнішої радості, внутрішнього задоволення, ніж попередні здобутки й перемоги, які стали чимось звичним і навіть набридли нам.

Мотив досягнення. Мотив досягнення – це прагнення досягти високих результатів і майстерності в діяльності. Мотивація досягнення виявляється у виборі складних завдань і намаганні їх виконати. Успіхи в будь-якій діяльності (у навчанні, спорті, професійній діяльності) залежать не лише від здібностей, навичок, знань, а й від мотивації досягнення, тобто від прагнення досягти високих результатів у діяльності.

Просоціальні (суспільно значущі) мотиви. До цієї групи належать мотиви, пов'язані з усвідомленням суспільного значення діяльності, з почуттям обов'язку, відповідальності перед групою або суспільством загалом. У разі впливу суспільно значущих мотивів наявна ідентифікація (отождоження) індивіда з групою. Людина не лише вважає себе членом соціальної групи, не тільки отождоюється з нею, а й переймається її проблемами, інтересами, цілями тощо.

Мотив афіліації. Афіліація – це прагнення до встановлення або підтримання стосунків з іншими людьми, прагнення до контакту і спілкування з ними. Сутність афіліації полягає в самоцінності спілкування. Метою афіліативного спілкування може бути прагнення здобути любов партнера у спілкуванні (або принаймні симпатію). Індивідум, однак, може спілкуватися й тому, що намагається залагодити свої справи, встановити корисні контакти з потрібними людьми. У такому разі до спілкування спонукають інші мотиви, воно є засобом задоволення інших потреб особистості й тому не має стосунку до афіліативної мотивації.

Негативна мотивація (мотив уникнення неприємностей і покарання). Негативна мотивація – спонукання, зумовлені усвідомленням можливих

неприємностей, незручностей, покарань, які можливі в разі невиконання діяльності. У разі дії негативної мотивації індивід удається до певної діяльності тільки через прагнення уникнути негативних санкцій (покарань), які можуть застосувати до нього. Основною хибкою негативних санкцій (особливо покарання) є короткочасність впливу: покарання стимулює до діяльності (або стримує від небажаних учинків) лише за реальної його загрози. Коли загроза покарання зникає або зводиться до мінімуму, то негативна мотивація втрачає спонукальну силу [9, с.392].

Проте мотиви можна характеризувати не тільки кількісно, а й якісно. У цьому плані за звичай виділяють внутрішні і зовнішні мотиви. При чому мова йде про відношення мотиву до змісту діяльності. Якщо для особистості має значення діяльність сама по собі, наприклад, задовольняється пізнавальна потреба в процесі навчання, то говорять про внутрішню мотивацію. Якщо ж значення мають інші потреби, наприклад, соціального престижу, заробітної плати і т.д., то говорять про зовнішні мотиви.

Зовнішня мотивація заснована на заохоченнях, покараннях та інших видах стимуляції, які або спрямовують, або гальмують поведінку людини.

Внутрішня мотивація сприяє одержанню задоволення від роботи, викликає інтерес, радісне збудження, підвищує самоповагу особистості.

Самі зовнішні мотиви можуть бути позитивними (мотиви успіху, досягнень) і негативними (мотиви захисту, уникнення). Очевидним є, що зовнішні позитивні мотиви більш ефективні, ніж зовнішні негативні, якщо навіть по силі вони є рівними.

Проте, більш продуктивним, на думку деяких авторів, є підхід, який оснований на виділенні позитивних, за своєю суттю мотивів і негативних.

А зараз більш детально розглянемо мотиваційну сферу навчальної діяльності учнів. Навчальна діяльність є спрямованою, вона ставить своєю ціллю засвоєння узагальнених способів дії в сфері наукових понять.

Відповідно до цього навчальна діяльність повинна розпочинатися, регулюватися та зупинятися відповідними мотивами.

Умови, що впливають на формування навчальної мотивації:

1) зміст навчального матеріалу – структурований, зрозумілий, оптимальний за рівнем складності, пов'язаний із життям тощо;

2) організація навчальної діяльності:

- спосіб розкриття навчального матеріалу – творчий, через розкриття суті предмета, що вивчається;

- співвідношення між мотивом і метою. Мета, поставлена вчителем, повинна стати метою учня. Для перетворення мети на мотиві-циклі велике значення має усвідомлення учнем своїх успіхів, просування вперед;

- колективні форми учбової діяльності;
- проблемне навчання, використання проблемних завдань.

3) оцінка учбової діяльності (караюча, підтримуюча);

4) стиль педагогічної діяльності вчителя;

5) індивідуальні властивості особистості.

Повноцінна навчальна мотивація повинна включати і пізнавальні мотиви, і широкі соціальні мотиви учіння, і мотиви досягнення. Саме поєднання декількох потреб дозволяє особистості включитися в учбовий процес як суб'єкту діяльності, що виражається у свідомому формуванні її намірів і цілей [9, с.362].

Причинами зниження навчальної мотивації здобувачів освіти можуть бути:

1) особливості розвитку учнів:

- вікові (наприклад, у підлітків спостерігається «гормональний вибух» і нечітко сформоване відчуття майбутнього);

- статеві;
- індивідуальні;

2) негативне (байдуже) ставлення учня до вчителя;

3) негативне (байдуже) ставлення вчителя до учня;

4) брак особистості значущості предмета;

5) непродуктивність учбової діяльності;

6) нерозуміння (неприйняття) мети учіння;

7) страх перед школою.

Оскільки трактування мотивів навчальної діяльності носить в роботах психологів дуже широке значення, бо під мотивами діяльності взагалі різними психологами, навіть прибічниками «одних шкіл», розуміються достатньо різні речі. Це і мотиви як потреби, потяги, спонукання, схильності(Х. Хекхаузен); і як психічні процеси, стани, властивості особистості (К.К. Платонов); і як предмети зовнішнього світу (А.М. Леонтьев); і як наміри,

уявлення, ідеї, почуття, переживання (Л.І. Божович). Тому розумно буде визначити мотиви навчальної діяльності як всі фактори, що обумовлюють прояви навчальної активності (Є.П.І лын), або як спрямованість учня на різні сторони навчальної діяльності (А.К. Маркова).

Як підвищити інтерес до свого уроку?

- ▶ *Ігрові завдання.*
- ▶ *Робота в парах.*
- ▶ *Наочність (сучасна).*
- ▶ *Комп'ютерні уроки.*
- ▶ *Роздаткові картки.*
- ▶ *Участь в олімпіадах (МАН).*
- ▶ *Проектна діяльність.*
- ▶ *Позакласні та позашкільні заходи.*
- ▶ *Гуманне ставлення до всіх учнів.*
- ▶ *Способи педагогічної підтримки.*
- ▶ *Психологічна самоорганізація вчителя.*

Умови, що викликають інтерес школяра до навчальної діяльності

- ▶ Спосіб розкриття навчального матеріалу.
- ▶ Організація роботи над предметом малими групами.
- ▶ Відношення між мотивом і метою.
- ▶ Проблемність навчання.
- ▶ Зміст навчання.
- ▶ Колективні форми роботи.

Фактори, що сприяють формуванню внутрішньої мотивації навчальної діяльності:

- ▶ Позитивний емоційний настрій.
- ▶ Вивчення мотиваційної сфери учнів, її кореляція.
- ▶ Ситуація успіху.
- ▶ Наявність свободи вибору.
- ▶ Сформованість загальнонавчальних умінь і навичок.
- ▶ Диференціація, індивідуалізація, опора на типологічні особливості учнів.
- ▶ Використання різноманітних прийомів і методів інноваційних технологій (метод-проектів, дослідницько-пошукових та інші).
- ▶ Організація ігрової діяльності та колективної діяльності на уроках.
- ▶ Формування мотивації на кожному етапі уроку [8, с.146].

Як було сказано раніше, однією з умов формування навчальної мотивації та успішної адаптації у суспільстві є успіх в навчальній діяльності. Саме успіх є джерелом внутрішніх сил дитини, народжуючим енергію для подолання труднощів. Діти відчувають впевненість в собі та внутрішнє задоволення.

Як казав англійський публіцист Джон Рескін «Для того, щоб люди знаходили щастя в своїй роботі, необхідно три умови: робота повинна бути їм під силу, вона не повинна бути виснажливою і її обов'язково повинен супроводжувати успіх». Тому мою увагу і привернуло питання впровадження в педагогічну діяльність методів ейдетики, оскільки саме вони пропонують новий підхід до освітніх і виховних технологій, дають змогу кожному учневі легко та із задоволенням здобувати знання в будь-якому віці, відчуваючи задоволення від реалізації своїх здібностей, конкуруючи лише із собою вчорашнім і завжди вигравши в цьому змаганні.

Сьогодення вимагає від людини запам'ятовування великої кількості інформації, і робити це треба швидко і на тривалий час. Учителі, працюючи з дітьми, в основному спираються на механічну пам'ять та логічне мислення, але в міру певних особливостей не кожна дитина може похвалитися своїми феноменальними можливостями. Тоді виникає питання: «Що ж робити таким школярам? Виявляється, вихід є. Допоможе нам в цьому інноваційна технологія «ейдетика». Для неї не існує нездібних учнів. Науково доведено, що 40% людей планети є активними ейдетиками, а 60% – латентними.

Ейдотехніка – не чергове новомодне породження XXI століття. Традиції ейдетики своїм корінням сягають в епоху античності. Давні греки вважали, що людина думає, мислить ейдосами – образами. В її розумі, як на восковій табличці, виникають відбитки – образи того, про що вона думає, говорить, і в такому вигляді утримується в пам'яті. Величезна цікавість до ейдетики спостерігалася в Західній Європі 20-40-х років XX століття. Особливо активно даний напрям розвивався в Німеччині. Методи навчання, які пропонує ейдетика, спираються на образне мислення дитини та відповідають законам природи. Вперше термін «ейдетика» був озвучений німецьким психологом Е. Йеншем, а поширення і глибокого вивчення набув у дослідженнях видатного психолога О. Р. Лурії, який поділив методики запам'ятовування на два основних напрямки: мнемотехніка та ейдетика. Великий вклад у розвиток науки ейдетики належить талановитому та креативному викладачу, доктору педагогічних наук І. Ю. Матюгіну, який у 90-х роках XX століття з групою дослідників вивчив накопичений людством досвід ефективного запам'ятовування і розробив 27 методів образного розвитку уваги та пам'яті. У нашій вітчизняній освіті про ейдетику всерйоз заговорили не так давно, і в основному завдячуючи Є. В. Антошуку, керівнику «Української Школи Ейдетики», де кожен може навчитися в ігровій формі запам'ятовувати слова (у тому числі й іноземні), цифри, обличчя, імена, вірші, великі тексти [1, с.23].

Ейдетика – це вчення про пам'ять, засноване на образних враженнях, дозволяє утримувати і відтворювати запам'ятовані образи або явища. Ейдос (в перекладі з грецької «eidos») – образ, картина, зовнішній вигляд, ідея.

Ейдетизм – психічне явище, сутність якого полягає у здатності відтворювати яскравий наочний образ через тривалий час. Характерною для ейдетизму є емоційна забарвленість образів. Ейдетична пам'ять – довготривала пам'ять, яка за природою своєю є візуальною. Ейдетичний образ – залишкове збудження аналізатора. Наочний образ, відрізняється від звичайних тим, що людина ніби продовжує сприймати предмет за його відсутності.

Ейдотехніка – технологія, яка дозволяє обробляти, зберігати та відтворювати велику кількість інформації шляхом застосування найбільш ефективних та перевірених протягом багатьох років прийомів запам'ятовування, заснованих на максимальному використанні образного типу інформації.

Мнемотехніка – це спеціально розроблені прийоми і способи, які полегшують запам'ятовування окремих видів інформації. Головним принципом мнемотехніки є заміна абстрактних об'єктів поняттями, які мають візуальне, аудіальне чи чуттєве уявлення, поєднання об'єктів із інформацією, яка вже відома (побудова асоціацій).

Асоціація – це зв'язок між окремими фактами, подіями, предметами або явищами, відображеними у свідомості людини і закріпленими в його пам'яті. Асоціативне сприйняття і мислення людини призводять до того, що поява одного елемента, в певних умовах, викликає образ іншого, пов'язаного з ним.

Ейдос-конспект – це роздуми, породжені образністю тексту, які супроводжуються створенням власних образів на основі цитат твору.

Основна формула, що відображає суть методів ейдетики: *уява+позитивні емоції = засвоєна інформація.*

Безумовними перевагами методів ейдетики є:

- сприйнятливості і доступності;
- незалежності від спеціального обладнання;
- використання прийомів, які сприймаються учнем як гра;
- можливість застосування в різних галузях;
- дитина навчається радісно;
- зменшується час для виконання домашніх завдань;
- підвищується ефективність і успішність [17, с. 12].

Пропоную ознайомитись з найпоширенішими методами ейдетики.

Метод оживлення. Ґрунтується на розвитку природних можливостей людини до фантазування. За допомогою цього методу людина вчиться швидко створювати

уявні картинки текстів, історичних подій, побутові, живі картини правил, таблиць. Вона ніби стає співучасником тих подій, про які йдеться.

Метод послідовних асоціацій. Базується на умінні швидко створювати асоціації на кожну одиницю інформації та будувати з них серію зв'язаних між собою послідовних асоціацій з першого слова до останнього. Вони повинні бути незвичайні (кумедні), у русі (діяти); має створюватись уявна картинка.

Метод фонетичних асоціацій. Тобто знаходження співзвучних асоціацій до слів. Цим методом користуються, коли треба запам'ятати слова, прізвища, імена та по батькові людей (особливо іноземні), терміни, які важко вимовляти.

Метод входження. Сама назва підказує дію – увійти всередину картини, розповіді, фільму, будь-якого сюжету, перетворити його своєю фантазією.

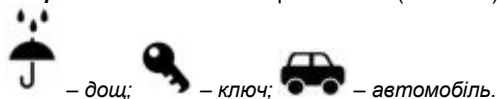
Метод образних гачків. Ґрунтується на тому, що інформацію треба ніби «повісити» на об'єкти малюнка, а потім її зняти. Пригадується спочатку сам малюнок, потім прив'язана до нього інформація. Тобто малюнок у такому випадку виконує роль гачка на вішаку нашої пам'яті.

Метод Цицерона. Прийшов до нас із Давньої Греції. Поет Симонід тренував свою пам'ять, розкладаючи інформацію у добре знайомій йому кімнаті. Потім достатньо було загадати кімнату, щоб потрібна інформація виникла перед очима.

Метод графічних імпровізацій. Графічні імпровізації можна робити з цифр, букв, значків (залежно від того, що потрібно запам'ятати), довільних ліній у різному напрямку, у яких потім можна побачити певний малюнок.

Метод піктограм. Піктограми найперше письмо у світі, в якому, замість слів використовувалися малюнки. Проте не до кожного слова можна відразу намалювати піктограми, цьому теж потрібно вчитися.

Наприклад: 1. Малювати прості слова (іменники).

2. Замальовувати прикметники, дієслова та інші частини мови.

Метод абрєвіатур

Це метод зручного скорочення слів, який є елементом скорочитання. Слово треба скорочувати таким чином, щоб за деякими буквами можна було здогадатися про його значення. найкраще застосовувати для вивчення правил, тематичних визначень тощо.

Наприклад:

*Садок вишневий коло хати.
Хрущі над вишнями гудуть.*

*С-ок виш-й к-о х-и.
Хр-і н-д в-ми гу-ть.*

Метод опорно-буквенних піктограм

Кожне слово у вірші чи тексті, який потрібно запам'ятати, треба скоротити так, щоб у самому малюнку-піктограмі можна було побачити букву, з якої починається слово.

Наприклад:

*Небо хмуриється часто,
потемніла ріка.*

*Щоб дощами упасти,
плине хмара важка.*

Комбіновані методи. Усі ми в житті користуємося комбінованими методами запам'ятовування. Поділ методів досить умовний. З методичної точки зору, штучний розподіл на численні методи обґрунтований, уся світова педагогіка на цьому базується, але на практиці їх треба комбінувати. Різноманітних комбінацій може бути безліч. Чим успішніше учні навчаються це робити, тим кращим буде результат. На основі отриманих знань у кожної дитини формується власний метод. І він працює найкраще, він є найзручнішим [4, с.42].

Використання у професійній діяльності педагога методів ейдетики дає змогу сформувати позитивну навчальну мотивацію в здобувачів освіти, створити навчальне середовище, в якому теорія і практика засвоюються одночасно. Це в свою чергу сприяє розвитку світогляду, логічного мислення, виявляє і реалізує індивідуальні можливості дитини. При цьому навчально-виховний процес організовується так, що учні шукають зв'язок між новими та вже отриманими знаннями; мають змогу зробити «відкриття», формують свої власні ідеї та думки за допомогою різноманітних засобів, навчаються співробітництву. Таким чином, здійснюється особистісно-орієнтований підхід до навчання дітей.

Отже, метод ейдетики підвищує рівень навчальної мотивації, розширює творчі можливості учнів, формує вміння ефективно і самостійно навчатися, підвищує самооцінку завдяки результативності в навчанні, пробуджує цікавість та допитливість, створює психологічний комфорт.

Список використаних джерел та літератури

1. Антошук Є.В. Швидка педагогічна допомога від «Української школи ейдетики». 8 уроків з техніки ефективного запам'ятовування будь-якої інформації. Вінниця, 2002. – 43с.
2. Антошук Є. В. Таємниці «Школи ейдетики» //Початкова освіта. – 2001. – № 42. С.7
3. Беседіна А. Вплив методів і завдань ейдетики на розвиток особистості учня // Рідна школа. – 2009. – № 2-3. – С. 61-62
4. Богосвятська А. Методи ейдетики на уроках словесності // Зарубіжна література. – 2011. – № 12. – С. 40-43
5. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
6. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №538 від 07.08.2013)
7. Заброцький М.М. Вікова психологія: Навчальний посібник. – К.: МАУП, 1998. – 92с.
8. Занюк С.С. Психологія мотивації: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2002. – 304с.
9. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. – СПб.: Питер, 2000. – 446с.

10. Ковалев В.И. Мотивационная сфера личности как проявление совокупности общественных отношений// Психологический журнал. –1984. – Т.5, №4. –С.3-13.
11. Кузнецова О. М. Методи ейдетики на уроках //Розкажіть онуку. – 2006. – № 17-18. – С. 66-68
12. Кузнецова О.М. Як краще навчити дитину за допомогою методів ейдетики //Розкажіть онуку. – 2007. – № 4. – С. 57- 62
13. Леонтьев А.Н. Потребности, мотивы и эмоции. – М.: Педагогика, 1971. –186с.
14. Реан А.А., Коломинский Я.Л. Социальная педагогическая психология. – СПб.: Питер Ком, 1999. – 416 с.
15. Семенюк Н. Використання методу опорно-буквених піктограм //Початкова освіта. – 2008. – № 2. – С.7 -10
16. Сергєєнкова О.П. Педагогічна психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.
17. Синайкова О. Вдосконалення орфографічної грамотності засобами ейдетики //Початкова освіта. – 2008. – № 2. – С. 11-12
18. Українська мова: підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою/ А.А.Ворон, В.А.Солопенко. – К.:Видавничий дім «Освіта», 2013. – 240с.

Веселовська А.В.,
музичний керівник ЗДО № 18
Кам'янець – Подільського

Роль музикотерапії в корекційно-розвивальній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Музика – найефективніший засіб розвитку емоцій людини.

На перцептивному рівні вона, володіє детермінуючою силою: доступність її звукови х засобів для масового сприйняття, та широта зіткнення з духовним життям особистості.[5.ст1]

Вплив музики, сприяє формуванню духовно багаті та соціально активної особистості. Це джерело радості та нахнення, а також має ефективні терапевтично лікувальні в ластивості. Тому ми зустрічаємо дедалі частіше у засобах масової інформації, у роботах науковців, повсякденному житті вислів «музико- терапія».

Термін терапія музикою, греколатинського походження і в перекладі це «лікування музикою», а от використання музики з метою зцілення бере початок ще в доісторичну добу. Музика – є природною частинкою життя. По всьому світу батьки використовують ритми, тони та пісні, щоб заспокоїти чи підбадьорити своїх дітей. Звуки впливають на настрій і можуть бути грайливими або спокійними, насторожуючими або святковими. Таким чином, музика впливає на емоційний та соціальний розвиток. В музичній терапії використовуються унікальні якості , та елементи музичного ритму, мелодії та гармонії, щоб зацікавити дитину або групу дітей.[3.ст 25]

Будь які порушення, будучи переважаючим дефектом, без потрібної корекції впливають на психічні функції і мову. Саме в ранньому дитинстві виникають перші музичні здібності: почуття ритму, слухання. Стаючи старшими діти вчать слухати невеликі твори і радіти та виражати свої емоції : радісний, спокійний, доброзичливий настрій, залежно від прослуханого твору

Коли педагог формує музичне сприйняття, його завданням є формувати здібність прислухатися до мелодії, слів пісні й упізнавати її при повторному прослуховуванні.

Музика завжди поруч у житті дитини, вона супроводжує її з пренатального періоду. Володіє магичною силою - впливаючи на емоції, викликає різні настрої та почуття, є джерелом натхнення, заспокоює, заохочує, стимулює і спонукає до дії тому, що це різноманітна і багата сфера мистецтва, яка дозволяє дітям розвивати в собі музичні таланти.